EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 4.6.2013
COM(2013) 332 final

KOMISJONI ARUANNE NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE

Seitsmes aastaaruanne (2012) ühenduse abi kasutamise kohta nõukogu 27. veebruari 2006. aasta määruse (EÜ) nr 389/2006 (millega luuakse rahalise toetuse programm Küprose türgi kogukonna majandusarengu soodustamiseks) alusel

KOMISJONI ARUANNE NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE

Seitsmes aastaaruanne (2012) ühenduse abi kasutamise kohta nõukogu 27. veebruari 2006. aasta määruse (EÜ) nr 389/2006 (millega luuakse rahalise toetuse programm Küprose türgi kogukonna majandusarengu soodustamiseks) alusel

1. SISSEJUHATUS

Nõukogu määrus (EÜ) nr 389/2006[1] (edaspidi „abimäärus") on Küprose türgi kogukonna abistamise aluseks ja selle kohta tuleb igal aastal nõukogule ja Euroopa Parlamendile aru anda. Käesolev aruanne käsitleb 2012. aastat.

2. ABI KAVANDAMINE

2006. aastast kuni 2012. aasta lõpuni kavandati abimääruse raames tehtavateks toiminguteks 311 miljonit eurot. 2012. aasta programmi (28 miljonit eurot) välja töötamiseks kasutati sidusrühmadega konsulteerimist, eriti aga valdkondliku tasandi õpitubasid, välishindamist ja arvestati Euroopa Kontrollikoja eriaruannet nr 6 Küprose türgi kogukonna abistamise kohta[2]. 2012. aasta eraldised eraldati kahe komisjoni otsusega[3].

[1] ELT L 65, 7.3.2006, lk 5.

[2] http://eca.europa.eu/portal/page/portal/pressroom/Presspacks/Previouspresspacks/2012/PresspackSR62012

[3] Komisjoni otsused C(2012)4628 ja C(2012)8361.

3. RAKENDUSMEHHANISMID

Kõnealust programmi rakendatakse Küprose Vabariigi valitsuse tegeliku kontrolli alt välja jäävatel aladel, kus ELi õigustiku kohaldamine on ajutiselt peatatud vastavalt ühinemislepingu protokollile nr 10. Abi antakse peamiselt Euroopa Komisjoni poolse tsentraliseeritud eelarve täitmise kaudu. Mõningaid projekte hallatakse ühiselt ÜRO arenguprogrammiga.

Komisjon tegutseb ainulaadsetes poliitilistes, õiguslikes ja diplomaatilistes tingimustes. Selleks et rakendada programmi usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõtteid järgides, on vaja erikorda. Tavaolukorras nähakse ELi rahastatavate abiprogrammide puhul arenguabi õiguslik raamistik ette abi saava riigi valitsusega sõlmitud lepingutega. Küprose türgi kogukonnale abi andmiseks ei saa selliseid lepinguid sõlmida ning komisjon peab toetuma eeskirjadele ja tingimustele, mida tema arvates kohalikul tasandil parajasti kohaldatakse. See kujutab endast teatavat ohtu. Kõnealuse ohu haldamine ja leevendamine on osa komisjoni tööst ning võetud meetmete hulka kuuluvad intensiivne järelevalve ja toetus abisaajatele, läbivaadatud maksetingimused ja pangatagatiste ulatuslikum kasutamine.

Küprose türgi kogukonnal on vaja anda programmile piisav eelisõigus ja vahendeid, et kindlustada selle edu ja tagada eelkõige programmi pikaajaline jätkusuutlikkus. Neil tuleb tagada, et ELi rahastatavad vahendid jäävad avalik-õiguslikku omandisse. Küprose türgi sidusrühmadega konsulteeritakse tulevaste rahastamisvajaduste asjus, Küprose türgi eksperdid osalevad pakkumiste hindamises ja täidavad olulist rolli projektide juhtkomiteedes. Programmi täieliku tõhususe ning tähtsaima eesmärgi, s.t ühendamise saavutamiseks on endiselt vajalik Küprose türgi ja kreeka kogukondade koostöö.

Abiprogrammi meeskond kasutab Nikosia põhjaosas asuvat ELi programmi tugibürood. Komisjoni esindus Küprosel korraldab oma igapäevase töö raames ka kohtumisi ja seminare ning teavitab programmist Küprose avalikkust.

Eelnevalt kirjeldatud konkreetsete asjaolude tõttu ei ole valdkondlike arenguprogrammide koostamine lihtne. Abiprogramm hõlmab aga märkimisväärses ulatuses eelkõige mitteriiklikele osalejatele toetustena antavat abi. Kõnealuste kavade haldamine on abiprogrammi meeskonna jaoks koormav, kuna personaliolukord on keeruline töölepingute lühiajalisusest tuleneva personali suure voolavuse tõttu.

Raskused keskmise tähtajaga ja pikaajalisel kavandamisel jäävad alles, sest hetkel on rahastamine korraldatud ELi eelarve varudest. See tähendab, et eelarvet ei ole võimalik ette ennustada ja iga-aastased eraldised ei ole tagatud. Eelnevalt mainitud aruandes leidis Euroopa Kontrollikoda, et selline ebakindlus muudab abiprogrammi haldamise raskemaks ja sellel on negatiivne mõju programmi tõhususele ja jätkusuutlikkusele.

4. PROGRAMMI RAKENDAMINE ARUANDEPERIOODIL

4.1. Ülevaade

Kontrollikoda jõudis järeldusele, et vaatamata keerulisele poliitilisele olukorrale ja tihedale ajakavale suutis komisjon koostada programmi, mis kajastab määruse eesmärke, seadis nõuetekohaselt tähtsuse järjekorda kõik määruse eesmärkides viidatud valdkonnad ning võttis kasutusele üldjuhul sobivad rakendusmeetodid ja riskide vähendamise meetmed. Kontrollikoda märkis ära ka mitmed puudused abiprogrammi haldamisel ja leidis, et projektide jätkusuutlikkus on sageli kahtluse all

piiratud haldussuutlikkuse, asjakohaste õigusaktide hilinenud vastuvõtmise ja Küprose türgi kogukonna poolt edaspidise rahastamisega seotud ebakindluse tõttu. Komisjon kiitis mõningaste vastuväidetega Kontrollikoja soovitused heaks. Nõukogu võttis juulis vastu järeldused Kontrollikoja aruande kohta[4]. Euroopa Parlamendi eelarvekontrollikomisjon võttis aruande detsembris vastu[5].

Abiprogrammi üheks 2006. aasta suurest rahaeraldisest pärinevaks osaks olid tähtsad varustus- ja ehituslepingud vee ja reovee, tahkete jäätmete, looduskaitse, energia ja telekommunikatsiooni valdkonnas, mahukad tehnilise abi programmid ja umbkaudu 1 000 toetuslepingut erinevatele vabaühendustele, väikese ja keskmise suurusega ettevõtjatele, maaelu arenguks, koolidele ja üliõpilastele. 2012. aasta lõpuks olid paljud nendest lõpetatud. Seega muutusid 2012 aastal abiprogrammi tulemused iseäranis nähtavaks ja avaldus kasu Küprose türgi kogukonnale. Tähelepanu keskmes on kahte kogukonda kaasavad tegevused ja usalduse suurendamine, toetades pidevalt ja aina enam eelkõige ÜRO arenguprogrammiga ühiselt hallatud kadunud isikute otsimisega tegelevat komiteed ja kahte kogukonda hõlmavat kultuuripärandit käsitlevat tehnilist komiteed. Töötati ka selle kallal, et valmistuda ELi õigustiku täielikuks kohaldamiseks ja rakendamiseks Küprose probleemi lahenduse korral, ning levitati Euroopa Liidu poliitilist ja õigussüsteemi käsitlevat teavet Küprose türgi kogukonna seas. 2012. aastal alustati nelja uut toetuskava, et pakkuda tuge maaettevõtetele, väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele, koolidele, üliõpilastele ja õpetajatele.

Paljud lepingud (190), eelkõige toetused, lõpetati 2012. aastal ja aasta lõpus kehtis veel 402 lepingut. Kõnealune arv kasvab, kui 2011. ja 2012. aasta abiprogrammid saavad täie hoo sisse. Eelmisel aastal, kui lõpetati 2006. aastal alustatud tegevused, sai ka võimalikuks laiaulatusliku hindamise käivitamine.

2011. aastal üles kerkinud pangatagatiste staatuse probleem ei leidnud lahendust. Nagu on märgitud eelmise aasta aruandes, esitas üks kohalik töövõtja, selle asemel et järgida lepingus ette nähtud vaidluste lahendamise menetlust, kohalikule „kohtule" hagi, mille tulemuseks olid kohtumäärused, mis takistasid kohalike pankade antud pangatagatiste sissenõudmist. Selleks et kaitsta ELi finantshuve, hoidub komisjon samalaadsete lepingute sõlmimisest Küprose türgi abisaajate ja töövõtjatega, kuni kõnealust küsimust pole rahuldavalt lahendatud. Kohalikud töövõtjad kehtestasid ELi rahastatud kultuuripärandi projekte mõjutavatele ÜRO arenguprogrammi lepingutele kaheksakuulise boikoti vaidluste kohtualluvusega seotud küsimuste tõttu.

Lisaks põhjustab muret investeeringute jätkusuutlikkus. Vaatamata ELi märgatavale toetusele ei ole toetusesaajad alati projektide üleandmiseks piisavalt hästi ette valmistatud. Küprose türgi kogukonnal on olnud raskusi uue infrastruktuuri käitamiseks ja hoolduseks vahendite leidmisel, kuigi lõpuks sõlmiti lepingud hiljuti valmis saanud reoveepuhastite haldamiseks.

4.2. Edusammud eesmärkide kaupa

Abiprogrammi üldine eesmärk on aidata kaasa Küprose taasühendamisele, soodustades Küprose türgi kogukonna majandusarengut, pöörates erilist tähelepanu saare majanduslikule integratsioonile, tihedamate sidemete loomisele nii kahe kogukonna vahel kui ka Euroopa Liiduga ning õigustiku ülevõtmiseks

[4] 12526/12
[5] PE497.895v03-00

valmistumisele. Mõnes valdkonnas on olukord märkimisväärselt paranenud, näiteks vee, reovee ja keskkonna valdkonnas.

4.2.1. 1. eesmärk: Infrastruktuuri arendamine ja ümberkorraldamine

Jaanuaris võttis abisaaja üle uue Morphou/Güzelyurti *reoveepuhasti*. Puhastusjaama haldamine anti üle kohaliku abisaaja palgatud tütarettevõttele. Kui kohalik toetusesaaja on lõpetanud kõikide majapidamiste ühendamise 2011. aastal üle antud kanalisatsioonivõrku, tagab süsteem selles piirkonnas ligikaudu 10 700 inimesele esimest korda kanalisatsiooni ja reovee puhastuse.

Uue reoveepuhasti kasutuselevõtmine Famagustas oli aasta lõpus käimas, puhastusprotsess oli töös ja puhasti tootis puhast heitvett. Töö käis endiselt kanalisatsiooni- ja veevõrkude kallal (kokku 95 km), kuid olid ka mõned viivitused vigaste toruühenduste tõttu, mis põhjustasid soolase vee sissevoolu, tekitades puhastile korrosiooniohu. Puhasti teenindab ligikaudu 30 000 inimest.

2012. aastal jätkus Nikosias kahe kogukonna jaoks kavandatud Mia Milia / Haspolati uue reoveepuhasti ehitus (kaasrahastajateks EL ja Nikosia kanalisatsiooniamet, rakendatakse ÜRO arenguprogrammi kaudu). Novembris alustati reovee käitlemist ja sisendi mahtu suurendatakse järk-järgult. Tööde lõpetamine ja ülevõtmine kavandatakse 2013. aasta esimesse poolde. Puhasti teenindab ligikaudu 270 000 inimest.

Vee- ja reovee valdkonna suutlikkuse suurendamise programm lõpetati detsembris kokkuvõtva õpitoaga. Projekti väljundite hulka kuulusid muu hulgas ELi õigustikuga ühtlustatud õigusaktide ettevalmistamine, varahaldus ja analüüsimeetodite koolitus.

Looduskaitse valdkonnas ei ole nelja keskkonnakaitseala lõpetamata teabe- ja halduskeskuste tõttu toimunud mingisugust arengut. Pärast lepingu lõppemist 2011. aastal esitas Küprose türgi töövõtja kohalikule „kohtule" hagi, et takistada komisjonil kohaliku panga tagatiste realiseerimist. Küprose türgi kogukonna alustatud projektid, nagu näiteks teelaiendusprojekt Karpasia/Karpazi poolsaarel või pealmaakaevandamine Kyrenia mägedes, tekitavad küsimusi keskkonnakaitsealade jaoks ELi abiga Küprose türgi kogukonna enda ettevalmistatud haldamiskavade rakendamise kohta.

Tahkete jäätmete valdkonnas anti märtsis üle Koutsoventise/*Güngöri* uus prügila, Famagusta vahejaam ja sellega seotud jäätmekäitlusvarustus. Prügila haldamine anti üle kohaliku abisaaja palgatud tütarettevõttele. Kato Dhikomo / Aşağı Dikmeni prügila anti pärast selle saneerimist ja sulgemist oktoobris üle. Tahkete jäätmete haldamise suutlikkuse suurendamise projekt lõpetati detsembris.

Energeetika valdkonnas oli põhitegevuseks alates 2011. aasta novembrist täielikult toimiva 1,27 MW päikeseenergiajaama integreerimine kaugseire kontrollsüsteemiga. Paigaldatud seadmete tõhusaks ja jätkusuutlikuks käitamiseks puuduvad endiselt abisaaja tagatud spetsialiseerunud töötajaid, näiteks klienditeeninduse kõnekeskuse jaoks.

Kõik nn järgmise põlvkonna võrgu *telekommunikatsiooniseadmed* on paigaldatud. Katsetamisetapp on aga nõudnud edasist ettevõtja suutlikkuse suurendamist ja endiselt tuleb tarnijal ja toetusesaajal tegeleda mitmete lahendamata küsimustega. Õigusaktid, mis käsitlevad elektroonilise side valdkonna liberaliseerimise korda, võeti vastu 2011. aasta detsembris, kuid teenuste pakkumise ja võrgu käitamise eraldamiseks vajalikud tingimused on endiselt puudu.

Liiklusohutuse projekti raames on peaaegu kõik lepingud praeguseks lõpetatud. Liiklusõnnetusi põhjustavate ohtlike lõikude kõrvaldamise projekti pooleliolnud osa lõpetati 2012. aasta kolmandas kvartalis. Võimalikud järgmised sammud kõnealuses valdkonnas sõltuvad toetusesaajate selgetest poliitilistest otsustest.

4.2.2. 2. eesmärk: Sotsiaalse ja majandusliku arengu edendamine

Toetust anti talunikele, veterinaararstidele ja *maaelu arengu* sidusrühmadele loomakasvatuseks, haiguste likvideerimiseks, taimetervise jaoks, põllukultuuride mitmekesistamiseks, mahepõllumajanduseks ja toetuste kasutuselevõtu toetamiseks. Loomakasvatuse projekt ja maaelu arengu poliitikavaldkonda toetav tehnilise abi meeskond lõpetasid oma tegevused. Viidi läbi puhastatud reovee põllumajanduses taaskasutamise katseprojekt ja alustati veiste, lammaste ja kitsede haiguste epidemioloogilise seire katseprogrammi, et valmistuda suuremaks sekkumiseks loomahaiguste likvideerimisel.

3,3 miljoni euro ulatuses käivitati uus *maaelu arengu* projektikonkurss „Suurem konkurentsivõime, mitmekesisus ja jätkusuutlikkus". Kümme 2009. aasta toetuskava „Kogukonna edendamine külaalgatuste kaudu" toetusprojekti lõpetati, kuid suur hulk teisi viibisid, seda eelkõige infrastruktuuride ehituse tõttu toetuslepingute alusel.

ÜRO arenguprogrammiga ühiselt hallatud projekti *„Linna- ja kohaliku infrastruktuuri uuendamine"* raames viidi 2012. aasta alguses lõpule Nikosia müüriga eraldatud vanalinna põhjaosas asuva turu taastamine ja turu avas juunis volinik Füle. Selleks et kõnealust ajaloolist asukohta ellu äratada, rakendati kultuuri- ja kogukonna tegevuste puhul ÜRO arenguprogrammi kaudu antud väikeseid toetuseid. Detsembris käivitati teine projektikonkurss: see oli suunatud Famagusta ja Nikosia turgudele ja küladele, mille taastamist oli EL rahastanud.

Hariduse valdkonnas 700 000 euro suurune konkurss: septembris käivitati konkurss „Koolide algatused innovatsiooniks ja muutusteks". Eelmiste konkursside jooksul määratud 72st toetusest seitse jätkusid 2012. aastal ja aasta lõpuks olid nendest viis lõpule jõudmas.

Tehnilise abi programm kutsekoolituse ja tööturu arendamiseks lõppes 2012. aastal ja viidi läbi uuring, et hinnata edasisi vajadusi kõnealustes valdkondades.

Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete *konkurentsivõime* toetamiseks käivitati juunis 5 miljoni euro suurune toetuskava, et aidata VKEde kaasajastamist ja toetada idufirmasid. Üle 300 Küprose türgi ettevõttele korraldati ELi toetuse taotlemise menetluste kohta koolituskursuseid. Abi pakuti ka ettevõtluse, IKT, äriühinguõiguse ja ärijuhtimise valdkonnas. Loodi projektijuhtimisüksus, et toetada abisaajaid nii VKEdele kui maaelu arengu jaoks antavate toetuste puhul (vt eespool). Nikosia ja Famagusta kesklinna turu algatused on hakanud edendama kohalikke tooteid ja teenuseid kasutades turustamiseks ajakohaseid meetodeid. Arendati e-kaubanduse ja e-teenuste strateegiaid ning detsembris toimus õpituba ELi võimaliku edaspidise toetuse kohta erasektori arengustrateegiatele.

Majanduslikku arengut jälgitakse Maailmapanga sihtfondi kaudu. Juunis esitati majandusliku arengu kohta aruanne.

4.2.3. 3. eesmärk: Leppimisele kaasaaitamine, usaldust suurendavad meetmed ja kodanikuühiskonna toetamine

Jätkuvalt toetatakse koos ÜRO arenguprogrammiga hallatavat kadunud isikute otsimisega tegelevat komiteed ja allkirjastati uus toetusleping. 2012. aastal

allkirjastas ÜRO arenguprogramm lepingu teadmata kadunud inimestega tegeleva rahvusvahelise komisjoniga DNA analüüside tegemiseks komitee Bosnia ja Hertsegoviina asutustes. Kadunud isikute otsimisega tegeleva komitee 2012. aasta saavutuste hulka kuuluvad: väljakaevamised 92 asukohas, 284 isiku säilmed valmistati antropoloogialaboratooriumis ette ja saadeti välja DNA analüüside tegemiseks, 22 isiku säilmed tuvastati ja 22 isiku säilmed saadeti matmiseks perekondadele tagasi. Tähtis oleks suurendada teiste rahastajate toetust.

Koolides brošüüride jagamine ja ÜRO korraldatud Küprose külastus Kosovo[6] ja Serbia konfliktides kadunuks jäänud isikute pereliikmetele on suurendanud programmi nähtavust. Detsembris toimus kadunud isikute otsimisega tegeleva komitee elava muusikaga üritus ja sellest võtsid osa kadunud isikute perekonnad.

Programmi „Küprose aktiivne kodanikuühiskond" kolme toetuskava alusel rahastatud 27st järelejäänud projektist 23 lõpetati 2012. aastal. Detsembris alustati kodanikuühiskonna toetamise mõju hindamist.

Kultuuripärandi kaitse jätkus aprillis ÜRO arenguprogrammiga allkirjastatud 2 miljoni euro suuruse toetuslepinguga, mis on mõeldud kahe kogukonna tehnilise komitee valitud alade, sealhulgas Famagustas asuva Othello torni erakorraliseks stabiliseerimiseks. Projekt lükkus kaheksa kuud edasi Küprose türgi kogukonna töövõtjate liidu boikoti tõttu vaidluste lahendamise tingimuste asjus. Probleem lahendati 2013. aasta alguses.

Puhvertsooni *demineerimise* projekt lõpetati ja märtsis korraldati ühiselt ÜRO arenguprogrammiga lõpuüritus, et tähistada demineerimise rahvusvahelist päeva (4. aprill).

4.2.4. 4. eesmärk: Lähendada Küprose türgi kogukonda ELile

Pärast viite iga-aastast stipendiumikava viidi 2012. aastal läbi hindamine. 2012.–2013. aasta programm oli katseprojekt, mille hindamise järel võeti vastu mitmeid ettepanekuid ja anti 28 stipendiumit. Järgitakse teisi soovitusi, sealhulgas kava laiendamist spetsialistidele, kes jäävad väljapoole akadeemilist ringkonda, ja toetuse haldamist allhankena.

Projekt *InfoPoint* oli jätkuvalt Küprose türgi kogukonna infokanali rollis, valmistades ette üritusi, videosid ja jagades teavet projektikonkursside kohta. Hooldati sagedasti külastatavat kakskeelset koduleheküIge ja avaldati kuus uut türgikeelset bülletääni.

4.2.5. 5. eesmärk: Küprose türgi kogukonna ettevalmistamine õigustiku ülevõtmiseks ja rakendamiseks

Komisjoni tehnilise abi infobüroo (TAIEX) vahendiga aidatakse Küprose türgi kogukonnal valmistuda ELi õigustiku rakendamiseks Küprose probleemi lahenduse korral. TAIEXiga toetatakse õigustiku kohaste õigusaktide eelnõude ettevalmistamist. ELi eksperdid teostasid 2012. aastal 415 meedet, sealhulgas koolituskursusi, õpitubasid ja õppekülastusi. ELi õigustikuga ühtlustamisele suunatud õigusaktide eelnõude edendamine oli 2012. aastal ülimalt aeglane, kuigi võeti vastu õigusaktid keskkonna, loomade tervise ja turvavööde kohta. Tehti ära ka

[6] Kõnealune määratlus ei piira Kosovo staatust käsitlevaid seisukohti ning on kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 1244 ja Rahvusvahelise Kohtu arvamusega Kosovo iseseisvusdeklaratsiooni kohta.

eeltöö kaupade vaba liikumise, intellektuaalomandiõiguste ja kutsekvalifikatsioonide vastastikuse tunnustamise valdkonnas.

Jätkati üle eraldusjoone toimuva kaubanduse (määrus 866/2004) toetamist. ELi liikmesriikide eksperdid teostasid korrapärast kartulite ja tsitruselistest valmistatud toodete fütosanitaarkontrolli. Kohaliku mee analüüsid näitasid, et komisjoni otsuse 2007/330 (loomsete saaduste liikumine) tingimusi on täidetud, avades eraldusjoone määruse alusel meekaubandusele kauplemisvõimaluse.

4.3. Rahastamine (lepingute sõlmimine ja väljamaksete tegemine)

4.3.1. Lepingute sõlmimine

2012. aasta kulukohustused (14,6 miljonit eurot) moodustasid prognoositust 85 %. Viivitused toetuskonkursside käivitamisel takistasid eesmärgi saavutamist.

4.3.2. Maksed

2012. aastal olid maksed 25,2 miljonit eurot, 69% prognoositavast summast. Puudujääk oli peaaegu täielikult tingitud 2006. aasta abiprogrammist pärinevate ehitustöö- ja tarnelepingute maksete puudulikust laekumisest. 10 miljonit eurot maksnud telekommunikatsioonivõrgu lõplikul vastuvõtmisel tehtav 40 % makse lükati testimisel tekkinud probleemide tõttu 2012. aastast edasi.

4.4. Järelevalve

Kuna komisjon on tellija, siis teostavad komisjoni töötajad põhjalikku järelevalvet: pistelised kontrollid, kohtumised objektidel, juhtimiskomitee ja projektijuhtimisüksuste aruanded. Lisaks sellele annab programmi rakendamise järelevalve mehhanism üksikasjaliku ülevaate kõikide projektide abisaajatest. Lisaks kahe aasta järel kohtuva järelevalvemehhanismi koosolekutele jälgivad TAIEXi meetmeid enam kui kakskümmend projektijuhtimisrühma. TAIEXi logistikat jälgitakse võrgupõhise TAIEXi haldussüsteemi kaudu.

Toetusesaajate väike suutlikkus põhjustab rakendamisraskusi, näiteks ELi menetlustega toetusfonde kasutades lepingute sõlmimisel. Sellega tegelemiseks laiendati 2008. aastal maaelu arengu projektide toetamiseks loodud projektijuhtimisüksus 2012. aastal väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate toetusvaldkonnaks.

4.5. Audit ja kontroll

2010. ja 2012. aasta jooksul kohaldati finantsjärelevalvet kokku 96 toetusesaaja puhul ja tehti 16 auditit. Probleemid lahendati iga juhtumi puhul eraldi. Toetuslepingute kohta tehtavate järelduste hulka kuulusid tähelepanekud raamatupidamise, lepingute sõlmimise, päritolureegli, eelarve haldamise ja käibemaksu kohta. Neid käsitletakse tulevaste toetuskonkursside puhul ulatuslikumate koolituste ja toetusesaaja järelevalve abil. Laienemise peadirektoraadi siseauditi üksus viis läbi auditi ühise haldamise kohta, et hinnata direktoraadi sisekontrollisüsteeme. Aruannet on oodata 2013. aastal.

Komisjon parandas kontrollikoja soovitusi järgides programmi rakendamist. Mitmeaastase finantsraamistiku raames tehti ka ettepanekuid parandada jätkusuutlikkust rahastamise prognoositavuse suurendamise kaudu.

4.6. Hindamine

2012. aastal viidi läbi neli valdkondlikku hindamist / vajaduste hindamist: 1) stipendiumid, kinnitades toetusesaajate tunnustust ja soovitades kava laiendamist; 2) vesi ja kanalisatsioon, andes prioriteetide selge loetelu; 3) kutseharidus / elukestev õpe, millele soovitati järelmeetmeid, et toetada kutsenõustamist ja tööturuasutusi. 4) tahked jäätmed, tuvastades jäätmete ringlussevõtu või jäätmete komposteerimise puudumise, vajaduse sulgeda vanad jäätmehoidlad ja vajaduse parema meditsiiniliste jäätmete käitlemise järele. Käivitati üldine abiprogrammi hindamine, mis tuleb lõpule viia 2013. aastal. Hindamised hariduse ja kodanikuühiskonna valdkonnas telliti detsembris.

4.7. Teavitamine, tutvustamine ja nähtavus

2012. aastal oli 86 avalikkusele nähtavat tegevust, tunduvalt enam kui 2011. aastal, sealhulgas mitu projektiga seotud sündmust ning *InfoPoint*'i korraldatud teabetegevus ja võrgustike loomine. Ajaloolises, ELi renoveeritud Bedestanis viidi läbi Euroopa päeva sündmus ning leidis aset teadmata kadunud isikute komitee korraldatud elava muusikaga üritus. Korraldati ka kunsti- ja fotonäitusi, projektiüritusi ja üleandmisi, lisaks ka teabeüritusi toetuste kohta. Tehti valmis abiprogrammi peamiseid saavutusi käsitlev brošüür[7]. Komisjoni Küprose esindus avaldas Küprose türgi kogukonna abiprogrammi kohta pressiteateid.

4.8. Konsultatsioonid Küprose Vabariigi valitsusega

Küprose Vabariigi valitsuse esindajatega toimusid korrapärased kohtumised, eriti kui saart külastasid kõrgemad komisjoni ametnikud. Komisjon toetub omandiõiguse kontrollimisel jätkuvalt oma koostööle valitsusega ja kohtub regulaarselt Brüsselis asuva alalise esindusega.

5. KOKKUVÕTE

Abiprogramm, mille tõhusat kohapealset rakendamist alustati 2009. aastal, on toonud Küprose türgi kogukonnale 2012. aasta jooksul mõningast nähtavat kasu ja andnud märgatavalt suure panuse reovee ja tahkete jäätmete haldamisse. Et teistes keskkonnasektorites edusamme teha, tuleb aga rohkem pingutada, eriti looduskaitse ja eelkõige seoses võimalike Natura 2000 aladega. Oluline on näidata, et EL suudab anda tõhusat abi ja saata positiivse sõnumi. Nüüd sõltub saadud projektide jätkusuutlikkuse ja abi kiirema rakendamise tagamine Küprose türgi kogukonnast.

Võttes arvesse saare põhjaosa tegevuskeskkonda, on keeruline teha edusamme liikumisel määruse eesmärgi (hõlbustada Küprose taasühendamist, toetades selleks majanduslikku arengut) täitmise poole.

Selleks et kaitsta ELi finantshuve, ei allkirjasta komisjon pangatagatisi nõudvaid lepinguid seni, kuni on tagatud õiguskindlus.

Õigustiku tulevaseks vastuvõtmiseks ja rakendamiseks valmistumine aeglustus 2012. aastal. Küprose türgi kogukond vajab Küprose probleemi lahendamise ja taasühendamise järel mitmes valdkonnas märkimisväärset tuge ELi õigustiku nõuete täitmisel. Vahendite puudumine, ebatõhusad struktuurid ja ebaselged vastutusalad on endiselt tõsised probleemid, millega tuleb kiiremas korras tegeleda, et tagada ELi

[7] http://ec.europa.eu/cyprus/documents/2012/eu_assistance_to_tcc_brochure.pdf

rahastatud projektide jätkusuutlikkus. Küprose türgi kogukond on komisjonile kinnitanud, et ELi rahastatavad vahendid ei kuulu erastamisele.

Mõnest abiprogrammi osast on saanud selle põhiosa, millel on eriline väärtus usalduse suurendamisel või Küprose türgi kogukonna lähendamisel ELile. Nende hulka kuuluvad kadunud isikute otsimisega tegeleva komitee ja kultuuripärandi komitee toetamine ning stipendiumiprogramm.

Paljude 2006. aasta abiprogrammi projektide lõpetamine on loomulik verstapost ja 2012. aastal on tehtud märgatavas mahus hindamisi.

Keskmise tähtajaga ja pikaajaline kavandamine kujutab endast väljakutset, kui puudub võimalus iga-aastaseid eraldisi prognoosida. Tulevikus ELi õigustiku täitmise seisukohast olulised valdkonnad nõuavad mitmeaastast toetust meetme täieliku edu saavutamiseks. 2012. aasta aruandes sidus Euroopa Kontrollikoda mitmeaastase kavandamise puudumise abiprogrammi jätkusuutlikkuse probleemidega.